

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія технічного обслуговування авіаційної техніки

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**з навчальної дисципліни «Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та
екології»**

обов'язкових компонент

освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Технології робіт та технологічне обладнання аеропортів

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.2021 р. № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.09.2021 р. № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
Харківського національного університету
внутрішніх справ з технічних дисциплін
Протокол від 22.09.2021 р. № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, протокол від 30.08.2021 р. № 1

Розробник: викладач циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, спеціаліст вищої категорії, Дрогомерецька Г.В.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії аеронавігації Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, к.т.н., с.н.с. – Тягній В.Г.
2. Доктор технічних наук, доцент Кременчуцького державного політехнічного університету імені Михайла Остроградського – Сукач С.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання не передбачена)

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання не передбачена)

2.

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема №1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	8	2	-	-	-	6	
Тема №2. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС..	6		-	-	-	6	
Тема №3. Управління силами та засобами ОГ під час НС	5		-	-	-	5	
Тема №4. Наукові основи екології, екологічні проблеми світу і України.	8	2	-	-	-	6	.
Тема №5. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище.	6		-	-	-	6	
Тема №6. Правові, організаційно-управлінські й економічні методи регулювання природокористування.	6		-	-	-	6	
Тема №7. Правові та організаційні основи охорони праці	8	2	-	-	-	6	
Тема №8. Організація охорони праці на підприємстві	6		-	-	-	6	
Тема №9 Профілактика травматизму та професійних захворювань.	6		-	-	-	6	
Тема №10. Основи фізіології, гігієни та безпеки праці	6		-	-	-	6	
Тема №11. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	8		-	2	-	6	Усне опитування
Диференційований залік		2					
Всього:	75	8	-	2	-	65	залік

2. Методичні вказівки до практичних занять

Тема: Ситуації

Практичне заняття: Ситуації

Навчальна мета заняття: навчити здобувачів вирішувати задачі з питань охорони праці самостійно, відповідно до посадових обов'язків (керівника, майстра, власника підприємства). Уміти надати долікарську допомогу потерпілим.

Кількість годин - 2 (денна форма), 2 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

План проведення заняття:

- I. Порядок проведення вступу до заняття. Отримати завдання
- II. Порядок проведення основної частини заняття. Дати відповіді на отриманні питання за варіантами:

Література:

1. Охорона праці [З.М. Яремко, С.В. Тимошук, С.В. Писаревська та ін.]; за ред. З.М. Яремка. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 430 с.
2. Протоєрейський О.С, Запорожець О.І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.

Контрольні питання:

1. Що потрібно знати для вирішення ситуацій, що трапляються при виконанні трудових обов'язків?
2. На які нормативні документи потрібно посилатися при розгляді ситуацій?
3. Які обов'язки і права керівників підприємства при розгляді ситуацій?
4. Які обов'язки та права керівників відділу ОП, уповноважених та профсоюзів при дослідженні ситуацій?

Перелік ситуацій

Ситуація 1

Ви працюєте на фабриці №1 слюсарем. Ваш товариш пішов з робочого місця і не повернувся на робоче місце. Опишіть свої дії, як свідка

Працівник одержав тепловий удар. Ваші дії?

Ситуація 2

Ви керівник фірми. На даху Вашого будинку виникло полум'я. Ваші дії, як керівника. Опишіть.

Працівникові підприємства під час виконання трудових обов'язків за обладнанням, відсікло пальці. Ваші дії, як свідка.

Ситуація 3

Ви уповноважений з пожежної безпеки. Ваші обов'язки і права.

На підприємстві трапилася аварія. Ваші дії як керівника відділу охорони праці.

Ситуація 4

Ви з товаришем знаходитеся в метрополітені. В результаті проведення газозварювальних робіт виникла пожежа в тунелях. Опишіть Ваші дії.

Як надати долікарську допомогу працівнику підприємства при переломі ключиці.

Ситуація 5

1. Ваша фірма - це трьохповерхова будівля. На фірмі працює 50 осіб. Невідомий зателефонував на фірму і повідомив, що в підвалі закладена міна. Опишіть Ваші дії, як керівника.

2. Під час виконання службових обов'язків людина відморозила пальці рук. Як надати долікарську допомогу?

Ситуація 6

В лабораторії, при виконанні лабораторних робіт, виникло коротке замикання. Працівник одержав опіки. Опишіть Ваші дії, як керівника лабораторії.

Як надати допомогу при травмі хребта?

Ситуація 7

Ви директор підприємства. На Вашому підприємстві часто трапляються травми в деревообробному цеху. Опишіть Ваші дії, як керівника підприємства. Установіть причину

Як надати долікарську допомогу при травмах живота?

Ситуація 8

Під час обідньої перерви працівник заточував ножі. Розірвався точильний круг і поранив працівника. Ваші дії як керівника дільниці.

Як надати допомогу потерпілому при опіках рук?

Ситуація 9

На дільниці регулювання виробів, регулювальник знепритомнів. Опишіть Ваші дії, як свідка.

Як надати долікарську допомогу при опіках?

Ситуація 10

Ви маєте свій транспорт. До роботи підвозили свого товариша. Трапилася аварія і товариш одержав травму. Опишіть Ваші дії.

Як надати долікарську допомогу при одержанні травми голови?

Ситуація 11

1. Ви власник підприємства. Підприємство випускає продукцію. На ваше підприємство приходить інвалід війни по питанню працевлаштування. Ваші дії, як керівника підприємства.

2. Як надати долікарську допомогу при відмороженні кінцівок?

Ситуація 12

Ваша знайома працювала більше 20 років в хімлабораторії на підприємстві. Будучи вже на пенсії — захворіла. Діагноз екзема. Що робити? Звернулася до Вас за порадою. Опишіть Ваші дії.

Як надати долікарську допомогу при температурних опіках?

Ситуація 13

Ви начальник ОЦ. Який режим роботи Ви установите для працівників? Опишіть.

Як надати долікарську допомогу при травмі живота.

Ситуація 14

Працівник Вашого підприємства одержав електротравму на Вашій дільниці. Опишіть Ваші дії як майстра дільниці.

Як надати долікарську допомогу працівникові при хімічних опіках? Опишіть.

Ситуація 15

Ви начальник пожежної служби, направляєте свого працівника на ліквідацію аварії. Опишіть Ваші дії.

Яким чином потрібно транспортувати людину з переломом хребта?

Ситуація 16

Ви керівник підприємства. У вас працює комісія по атестації робочих місць. Опишіть Ваші дії, як керівника.

Як надати допомогу працівникові при отруєнні газом?

Ситуація 17

Ви працюєте на обчислювальному центрі. Користуєтеся пакетами магнітних дисків, магнітними стрічками, перострічками. У Вашому приміщенні виконують зварювальні роботи. Чим небезпечна ситуація?

Ваші дії, як керівника?

Як надати долікарську допомогу при переломі руки?

Ситуація 18

Ви власник підприємства, володієте всім майном підприємства. Маєте службу пожежної безпеки. В одному з цехів виникла пожежа. Ваші дії.

Як надати долікарську допомогу при отруєнні газом?

Ситуація 19

Ви командир групи пожежогасіння. Група одержала завдання прибути в навчальний корпус обчислювального центру і взяти участь у ліквідації пожежі, що виникла на складі. Опишіть Ваші дії.

Як надати долікарську допомогу при переломі ребер?

Ситуація 20

Приміщення ОЦ розміщене на другому поверсі. На першому поверсі механічний цех, в якому рівні шуму і вібрації перевищують норми. Опишіть Ваші дії, як керівника ОЦ.

Як надати долікарську допомогу при опіках кислотами.

Ситуація 21

Підрозділи пожежної безпеки прибули на територію підприємства по Вашому виклику. Опишіть Ваші дії, як керівника.

Як надати долікарську допомогу потерпілим в транспортній аварії?

Ситуація 22

Ви начальник дільниці. Фактори середовища не перевищують встановлених нормативів. Працівники не можуть працювати через головну біль. Чому так?

Як надати долікарську допомогу при ушибі голови?

Ситуація 23

1. До Вас на підприємство прийшла група студентів на практику. Ви направили їх в різні підрозділи підприємства. Які види інструктажів Ви

примініте?

2. Як надати долікарську допомогу при переломі ключиці?

Ситуація 24

1. Комісі з розслідування нещасного випадку, створена роботодавцем, зобов'язана провести розслідування і скласти відповідні акти протягом:

трьох діб;

десяти діб;

- місяця.

Уточніть, що це за розслідування і його опишіть

2. Як надати долікарську допомогу при травмі голови?

Ситуація 25

Вам запропонували посаду начальника ОЦ. Вологість повітря приміщення перевищує 70%. Бетонна підлога. До якої категорії приміщень належить Ваше приміщення?

Як надати долікарську допомогу при переломі ребер?

Ситуація 26

Ви маєте свій транспорт. На роботу підвозили свого колегу. Трапилася аварія, колега одержав травму. Ваші дії.

Як надати долікарську допомогу при струсу мозку?

Ситуація 27

1. Вам, як програмісту, для праці надали приміщення площею 4м² і об'ємом 22м³ на другому поверсі будівлі.

Потрібно раціонально розмістити обладнання: установити робочий стіл, стіл з обладнанням, крісло, шкаф з документацією. Ваші пропозиції щодо розміщення обладнання.

2. Як надати допомогу при переломі ключиці?

Ситуація 28

1. Ваше приміщення обладнано периферійними пристроями, ВТД, процесором, стабілізатором напруги.

Раптово припинилася подача електроенергії.

Опишіть - в якій послідовності необхідно відключити апаратуру.

2. Як надати долікарську допомогу при травмі голови?

Ситуація 29

1. Ви керівник групи (відділу). У Вас працює три працівника. Один із них працює як оператор, другий наборщик інформації, третій - програміст.

Яку тривалість відпочинку Ви б надали цим працівникам?

2. Ваш товариш потрапив під дію електричного струму. Ваші дії, опишіть їх

Ситуація 30

1. У відділі, підпорядкованому Вам, працівник виконує роботу оператора і оператора комп'ютерного набору.

Який режим праці Ви б установили для цього працівника?

2. Ваш товариш втратив свідомість. Ваші дії, як свідка, опишіть.

III Порядок проведення заключної частини заняття

Підведення підсумків практичного заняття, виставлення оцінок, відповідь на питання здобувачів освіти.

3. Рекомендована література

Основна література:

1. Охорона праці. З.М. Яремко, С.В. Тимошук, С.В. Писаревська та ін.; за ред. З.М. Яремка. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 430 с.
2. Протоєрейський О.С, Запорожець О.І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.
1. Гогіташвілі Г.Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В.М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
2. Керб Л.П. Основи охорони праці. Навчальний посібник –К.: КНЕУ, 2006 р. – 216 с.
3. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. –Львів: Видавництво "Бескид Біт", 2005. –304 с.
4. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім.. Ів. Франка, 2005.-301 с.
5. Заверуха Н.М., Серебряков В.В., Скиба Ю.А. Основи екології: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2006. – 368 с.

Допоміжна література:

6. Васильєва Р.Ю., Семенець Л.М. Методичні рекомендації до практичних робіт із безпеки життєдіяльності. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 68 с.
7. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 2-е вид./За ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
8. Основи охорони праці /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін.; за ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
9. Охорона праці (практикум): Навч. посіб./За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: Тріада плюс, 2011 – 436 с.
10. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності та охорона праці та цивільний захист: Навч. посіб./7-е вид. перероб. і допов. –К.: Знання, 2011 –334 с.
11. Стеблюк М.І. Цивільна оборона: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 487 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові документи:

12. Закон України “Про охорону праці”.
13. Кодекс законів про працю України.
14. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”.
15. Закон України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”.
16. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.

17. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003р. № 994. “Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат”.

19. Постанова Кабінету Міністрів України 17.04.2019 № 337 «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві»

20. НПАОП 0.00-1.28-10 “Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.

21. НПАОП 0.00-4.03-04 “Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.

22. НПАОП 0.00-4.09-07 “Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства”. Наказ Держгірпромнагляду від 07.11.2007 р. № 216.

23. НПАОП 0.00-4.11-07 “Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці”. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. №56.

24. НПАОП 0.00-4.12-05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 03.12.2007 № 273.

25. НПАОП 0.00-4.15-98 “Положення про розробку інструкцій з охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.

26. НПАОП 0.00-4.21-04 “Типове положення про службу охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 18.10.2007 р. № 236.

27. НПАОП 0.00-6.03-93 “Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993р. № 132.

28. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.

29. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

30. <https://dsp.gov.ua> Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.

31. <https://www.dsns.gov.ua> Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

32. <http://www.social.org.ua> Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

33. <http://portal.rada.gov.ua> Офіційний сайт Верховної Ради України.

